

KVINDEFREDSLIGAENS FORÅRSMØDER 2026

Robin May Schott om *Feministiske fredsdebatter om Israel-Palæstina konflikten*. 5. marts 2026

Robin May Schott er filosof og Seniorforsker på DIIS i afdeling for Fred og Vold. Hun arbejder med en bred vifte af spørgsmål, der vedrører køn, vold og konflikter, herunder emnerne traumer og resiliens, moralsk skade, overtrædelse, seksuel vold, ofre, og sårbarhed.

Robin Schott indledte med at tale om den meget polariserede debat, der bl.a. har ført til, at hun i sit (jødiske o.a.) fællesskab i Danmark har undgået samtaler. Hun fremhævede også betydningen af ordene, som bl.a. begrebet folkedrab, som er blevet afvist af nogen, men også i stigende grad anerkendes fx også af den israelske menneskerettighedsorganisation B'Tselem, der i juli 2025 udgav en rapport med titlen "Our Genocide" (Vores folkedrab).

Hun diskuterede herefter "Hvad er fred". I forskningsverdenen har begreber om *negativ og positiv fred* været et vigtigt bidrag til diskussionen. Den norske fredsforsker Johan Galtung (1930-2024) har skrevet at et negativt begreb om fred – fred som fravær af krig – ikke er tilstrækkeligt til at forstå, hvad fred er. Ægte fred kræver et positivt begreb, som anerkender behovet for social retfærdighed, hvor mennesker får dækket deres basale behov og bliver integrerede i et menneskeligt fællesskab. For at opnå positiv fred, er man nødt til at ændre den strukturelle vold, som findes iboende i racisme, fattigdom, mangel på uddannelse og adgang til et fungerende sundhedsvæsen. Strukturel vold er ofte usynlig og noget man tager for givet. Man kan ikke pege på en konkret person, der udøver volden. Religion kan bidrage til vold, men kan også bidrage til positiv fred, fx igennem ikke-voldelig modstand, empati og barmhjertighed.

Galtungs begreb om fred (og fredsforskning) har haft stor indflydelse på bl.a. FN og det som siden 1990'erne er blevet kaldt 'liberal peace', som kendes fra internationale fredsopbygningsoperationer. Men paradigmet om liberal fred er også blevet set som vestlige magters forsøg på at pålægge andre lande vestlige institutioner og værdier, som en form for neokolonialisme. Den liberale fredsforståelse ligger også bag FNs Sikkerhedsråds resolution 1325 fra 2000 om kvinder, fred og sikkerhed (WPS). WPS har været kritiseret for at have en essentialistisk tilgang til køn, som overser, at mænd også er sårbare overfor seksuel vold. I de besatte palæstinensiske områder efter Oslo-aftalerne, har WPS bidraget til en afpolitisering af kvindebevægelser i Palæstina.

Der er både forskelle og ligheder imellem feministiske bevægelser i Israel og Palæstina. Begge steder var feministiske bevægelser opstået i forbindelse med nationalistiske bevægelser. Feministisk forskning begge steder problematiserer forholdt imellem køn og nationalistisk frihedskamp (kvinder som mødre og frihedskæmpere og metaforer for landet). Begge bevægelser blev styrket af nye generationer af unge veluddannede kvinder, og begge udviklede en kritik af misogyni og patriarkalsk nationalisme. Og begge udviklede en politisk kritik af køn og stillede spørgsmålstejn ved adskillelsen mellem det private og det offentlige. – Men ingen af de feministiske bevægelser er homogene.

Mizrahi feminister (jøder med baggrund i fx Irak, Iran, Yemen) har været kritiske overfor europæiske Ashkenazi jøder i Israel. 21% af befolkningen i Israel er arabere og identificerer sig som palæstinensiske borgere. I Palæstina er der forskellige former for feminisme; LGBTQ+, islamiske og sekulære feminister, og mange, der lever i eksil. Bevægelserne begyndte før Osloprocessen i

1990erne. Der var fra begge sider fokus på solidaritet i forbindelse med køn, som begge oplever som militariseret og diskriminerende. Kvinder i Sort (Women in Black) blev grundlagt i Jerusalem i 1988 for både jødiske og palæstinensiske kvinder efter starten på den første Intifada og protesterede over den israelske besættelse af Vestbredden og Gazastriben. Der har også været andre feministiske fredsgrupper, som har forsøgt at fremme jødisk-arabisk dialog. Men den politiske virkelighed med ulighed mellem grupperne har været for konfliktfyldt og asymmetrisk til at kunne vedligeholde tætte forbindelser mellem dem. Man arbejder nu oftest på hver sin side af grænsen i 'solidarity in action'. Man er nødt til at anerkende forskelle og konflikter for at kunne forsøge at udrydde dem, har den sorte amerikanske forfatter, bell hooks, skrevet.

I forhold til 'feministiske fredsperspektiver' har nogle feminister introduceret begrebet 'reproicide' for at hold fokus på angrebet på kvinders reproduktive helbred. I 2025 var der (i Gaza) et fald i fødselstallet på 41% i forhold til 2022. 'Reproicide' bruges også i forbindelse med ødelæggelse af fertilitetsklinikker, forhøjet risiko for (urinvejs)betændelser, ødelæggelse af hospitaler, seksuel vold mod både mænd og kvinde i fængsler og detention. Andre bruger begrebet barnedrab (infanticide) i forbindelse med det massive antal af dræbte og sårede børn.

Som et eksempel på lokal feministisk modstand mod militarisering nævnte Robin Schott et israelsk græsrodsinitiativ fra 2010 **Gun Free Kitchen Tables (GFKT)**, der kritiserer både forståelse af sikkerhed og at den skulle kunne opnås gennem flere våben. Feminister kæmper imod en øget spredning af våben, der i praksis bidrager til et højere antal kvindedrab (femicide), og som bidrager til øget kriminalitet. Amerikanske erfaringer (bl.a. fra Vietnam-krigen) viser, at det øger risikoen for vold i samfund og hjem, når soldater kommer hjem under/efter krig.

Feministiske fredsperspektiver bidrager også med forskellige etiske begreber, ("a victim/survivor centered approach") og med et særligt fokus på børn. Omsorgsetik har været vigtig, men kan også blive brugt til enten at inkludere eller ekskludere. – Man kan inddrage både kritiske begreber, konkrete analyser og initiativer og etiske perspektiver til at bidrage til en 'positiv' fred, hvor fokus er på at udfordre strukturel vold snarere end på statsdannelse. Der er behov for et bredere begreb om tilgangen til sikkerhed. Vi skal også understrege hvor farlige de idealer om aggressiv maskulinitet er, som i dag bliver forbundet endnu tydeligere med sikkerhed end før.

I USA er den yngre generation af jøder ved at sige fra over en blind opbakning til det israelske regime og dets tragiske konsekvenser, mens den yngre generation i Israel er blevet meget konservativ og politisk højreorienteret. Feminister i Europa er nødt til at gå imod de konservative og reaktionære vinde fra bl.a. USA, som er 'anti-woke', 'anti-gender' og som understøtter bl.a. militarisme, kønskonservatisme og konservativ kristen nationalisme.

Robin Schott sluttede med at sige at "disse tider kræver af os, at vi fastholder et moralsk kompas og viser moralsk mod under pres".

(Referat ved Hanne Petersen)